

Oponentský posudek na diplomovou práci
Markéty Dlábkové
Adolf Liebscher 1857 – 1919

Diplomová práce Markéty Dlábkové je rozdělena do 8 částí. V úvodu autorka deklaruje úkol, který si klade. Druhá kapitola patří životopisu umělce a zařazení jeho tvorby do dobových souvislostí. V dalších kapitolách se pak Markéta Dlábková věnuje jednotlivým oborům, jimiž se Liebscher zabýval. V závěrečné kapitole hodnotí autorka nejen tvorbu ale i osobnost Adolfa Liebschera. Práce dále obsahuje rovněž životopisná data, soupis Liebscherova díla, použitou literaturu, krátké anglické summary a vybrané reprodukce.

Markéta Dlábková si vybírá z tvorby umělce charakteristická díla, a těm se podrobně vhrnuje. Uvádí jejich podrobný popis, provádí formální analýzu, hodnotí tato díla co do umělecké kvality a provádí komparaci s uměním současníků. V případě historické malby se zabývá také reáliemi předloh, v případě monumentální malby, ilustrací a některých dalších obrazů rozkrývá významy alegorií, odkazuje k jejich zdrojům, upozorňuje na převzaté motivy atd.. Autorka ovládá metodu umělecko-historické práce. Samozřejmostí pro ni je znalost pramenů (archivní materiály, korespondenci), znalost příslušné literatury, citace, odkazy (zde budu mít později kritickou připomínku). Její práce vykazuje rovněž znalost historických souvislostí, uměleckého prostředí v němž se Liebscher pohyboval a znalost tvorby jeho současníků a předchůdců.

Uvedené kvality a fakt, že se jedná o první monografické zpracování tohoto víceméně zapomenutého umělce, jsou plně dostačující, aby byla tato diplomní práce hodnocena skutečně velmi pozitivně.

Nicméně chtěla bych upozornit ještě na další kvality a zajímavosti, které práce má. Adolf Liebscher byl již ve své době hodnocen vlastně velmi negativně (v práci jsou uváděny ukázky dobové kritiky K. B. Madla a také pozdější kritiky V.V. Štecha, citována je i Čapková úsměvná a blahosklonná kritika). Kritici viděli nedostatky Liebscherovy tvorby, zpočátku profesní nedostatky, později, když Liebscher dorostl v obratného kreslíře, zdatného dekorátéra a autora schopného zvládat náročné úkoly monumentální malby, kritici hovořili o nedostatecích uměleckého rázu, jakými jsou přejímání dobových vzorů, rutinérství, vyvážené leč neinvenční kompozice, strnulost stafáží, ale především všichni zdůrazňovali bezduchost Liebscherova umění. Autorka všechny tyto Liebscherovy nedostatky vidí. Velmi přesně hodnotí uměleckou úroveň jeho děl. Například v kapitole o žánrové malbě trefně píše: „tradiční idyla opatřená přiměřeným realistickým provedením“, Liebscherovu výstavu v Topičově salonu v roce 1898 charakterizuje jako „tisíckrát opakované klišé“ a stejně kriticky se vyjadřuje na moha dalších místech. Několikrát se zmiňuje i o přílišné Liebscherově podbízivosti, snaze vyhovět obecnému vkusu, a to jak lidovému, tak i vkusu řekněme elitního publika, ve smyslu zalíbit se jak vídeňským tak i českým vlasteneckým představám o „krásném umění“. Zároveň si autorka všimá těch několik málo věcí, které běžnou Liebscherovu uměleckou produkci převyšují. Právem vybírá cyklus *Českých elegií* a z nich konkrétné obrazy *Mor za vlády Braniborů*, *Daleká cesta*, *Patria Dolorosa*, *Vidění u mostecké věže*. Zajímavý je také její postřeh o ženském typu Vlasti na posledních dvou zmiňovaných obrazech a jeho srovnání s obličejem Libuše K.V. Maška či s výrazem tváře dívky na obraze Švabinského *Chudý kraj*. Upozorňuje na zajímavost obrazu *Husité před Kutnou Horou v den Sv. Tří králů* a podrobně se věnuje obrazu *Boj studentů se Švédy na*

Karlově mostě v roce 1648, uvádí dobové hodnocení tohoto dnes přemalovaného obrazu. V závěrečné kapitole, v níž jak bylo řečeno charakterizuje nikoli pouze dílo, ale i osobnost umělce, hovoří autorka přímo o uměleckém i společenském Liebscherově konformismu.

Nabízí se tedy otázka, proč si Markéta Dlábková vybrala právě Adolfa Liebschera? Psát monografii umělce, který se mi příliš nelíbí, představuje svým způsobem náročnou řeholi. Neznám motivaci autorky, ale musím říci, že výsledek či přesněji vyznění její práce je zajímavé. Dlábková hodnotí totiž Liebschera jako „umělce pevně spjatého se svojí dobou... který zůstává věrný duchu, v němž jeho generace vyrůstala“. Jinými slovy Liebscherovo dílo charakterizuje nikoli pouze samotného umělce, ale do značné míry i české umění 70. a 80. let 19. století. Opět cituji: „Liebscherovo dílo svou všestranností přesně ilustruje dobu, v níž vznikalo. Umělecký výraz kolísající na hraně mezi kosmopolitismem a patriotismem, mezi statusem oficiálně uznávaného umělce a „malíře svého lidu“, mezi věrností tradici a přijetím nových uměleckých směrů shledáváme i u dalších členů Liebscherovi generace“. A tak studium a popis Liebscherova díla je zároveň i do určité míry charakteristikou jedné etapy českého umění 19. století, navíc etapy, která byla ze společenských a politických důvodů velmi exponovaná a později ze stejných důvodů idealizovaná. Autorka tak upozorňuje čtenáře na některé rysy českého umění 70. a 80. let, aniž by je vydávala za zcela obecnou charakteristiku této doby.

Domnívám se, že pokud se bude Markéta Dlábková i dále věnovat tomuto období, může přinést zajímavé podněty do současného umělecko-historického diskurzu českého umění 19. století.

Ohodnocení si také zaslouží kultivovaný literární projev Markéty Dlábkové. Text se snadno čte a je dobře strukturován ve smyslu odstavců a kapitol.

Nyní několik kritických poznámek spíše technického rázu. Dlábková si zvolila určitý bibliografický úzus, který možná není zcela vyhovující. V bibliografii neuvádí vydavatele a křestní jméno autora předchází jeho příjmení (bibliografické údaje pak nelze správně abecedně řadit). Chtěla bych upozornit, že existuje Státní knihovnou doporučená, leč málo využívaná, bibliografická norma ISO 690, která se přizpůsobuje současným evropským bibliografickým pravidlům, což usnadňuje jednotné elektronické zpracování většího množství dat při bibliografických soupisech autorů z různých zemí. Další drobnou výtkou je, že čísla v obrazové části a v katalogu si neodpovídají. Sama obrazová část svůj vlastní soupis nemá. Čtenář tedy musí poněkud pracně podle názvů vyhledávat v katalogu údaje, které pod reprodukcemi uvedeny nejsou. Tyto výtky by však neměly ovlivnit posuzování práce.

Milena Slavická

V Praze 15. 5. 2006